

अनोखे नाते

पुष्पा सक्सेना

अनुवाद

सुषमा सोनक

चित्रे

पार्थ सेनगुप्ता

नेहरू बाल पुस्तकालय

ISBN 978-81-237-4923-5

2007 (शके 1928)

मूल © पुष्पा सक्सेना, 2004

मराठी अनुवाद © नॅशनल बुक ट्रस्ट, इंडिया, 2007

Anokha Rishta (Marathi)

रु. 18.00

संचालक, नॅशनल बुक ट्रस्ट, इंडिया, ए-5 ग्रीन पार्क
नवी दिल्ली-110 016 यांनी प्रकाशित केले.

नॅशनल बुक ट्रस्ट, इंडिया

अनोखे नाते

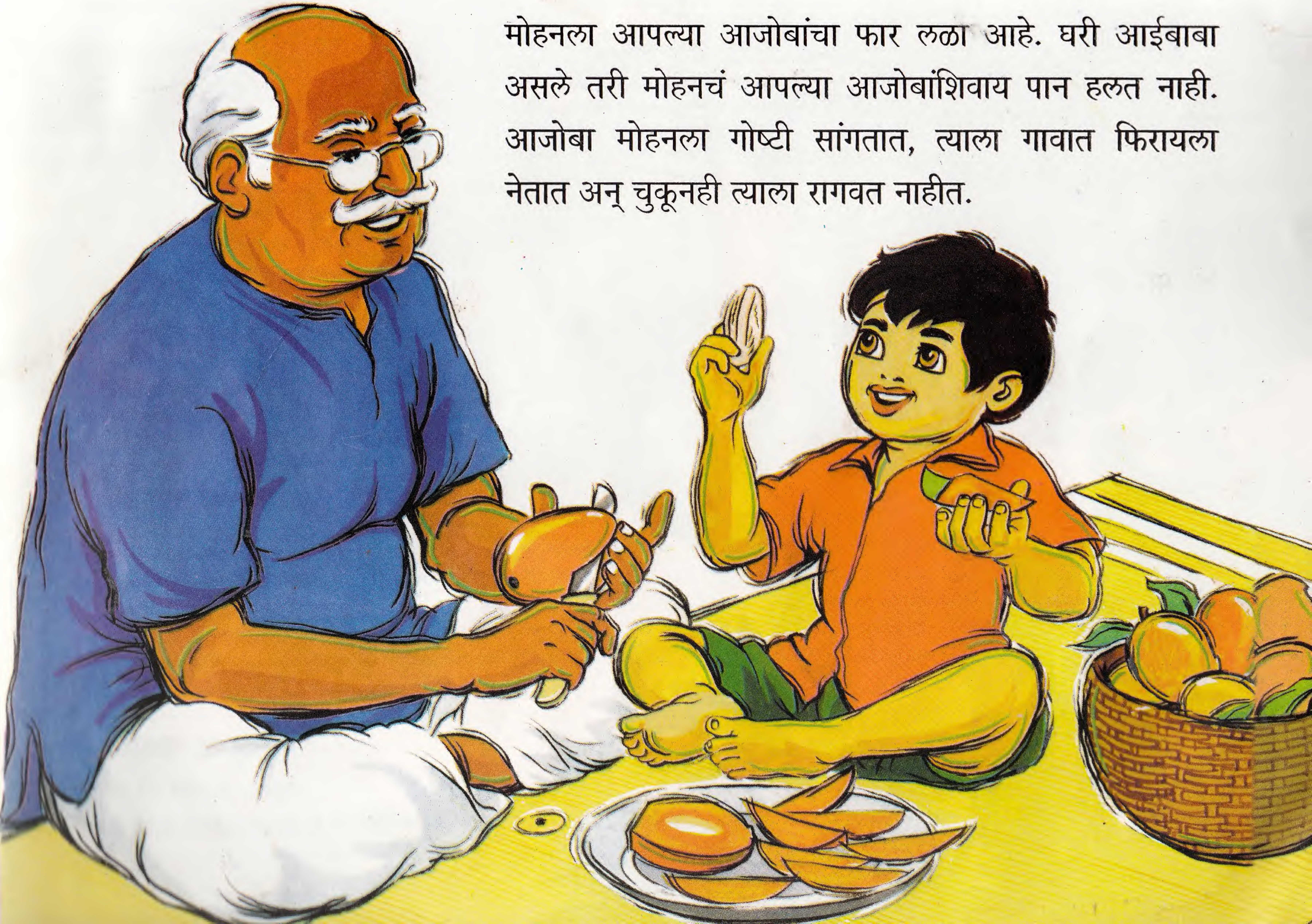
पुष्पा सक्सेना

अनुवाद : सुषमा सोनक

चित्रे : पार्थ सेनगुप्ता

मोहनला आपल्या आजोबांचा फार लळा आहे. घरी आईबाबा असले तरी मोहनचं आपल्या आजोबांशिवाय पान हलत नाही. आजोबा मोहनला गोष्टी सांगतात, त्याला गावात फिरायला नेतात अन् चुकूनही त्याला रागवत नाहीत.

आज आजोबांनी आपल्या नातवासाठी-मोहनसाठी करंडीभर आंबे आणले आहेत. आंबे पाहताच मोहन हरखून गेला. आजोबांनी आंबे बादलीत चांगले धुतले. मग दोघांनी मिळून पोटभर गोड-गोड आंबे खाल्ले.

मोहन आजोबांना म्हणाला, “आजोबा आपल्या घरी एक आंब्याचं झाड असतं तर किती छान झालं असतं. मनात आलं की आंबे तोडून खायचे.”

“हो मोहनबाळा, फळांबरोबरच आंब्याचं झाड आपल्याला अजून पुष्कळशा गोष्टी देतं.”

“आंब्याचं झाड अजून काय काय देतं आजोबा?”

“बघ बाळा, आंब्याचं झाड मोठं झालं की गार सावली देतं. आंब्याच्या पानांचं तोरण करतात.”

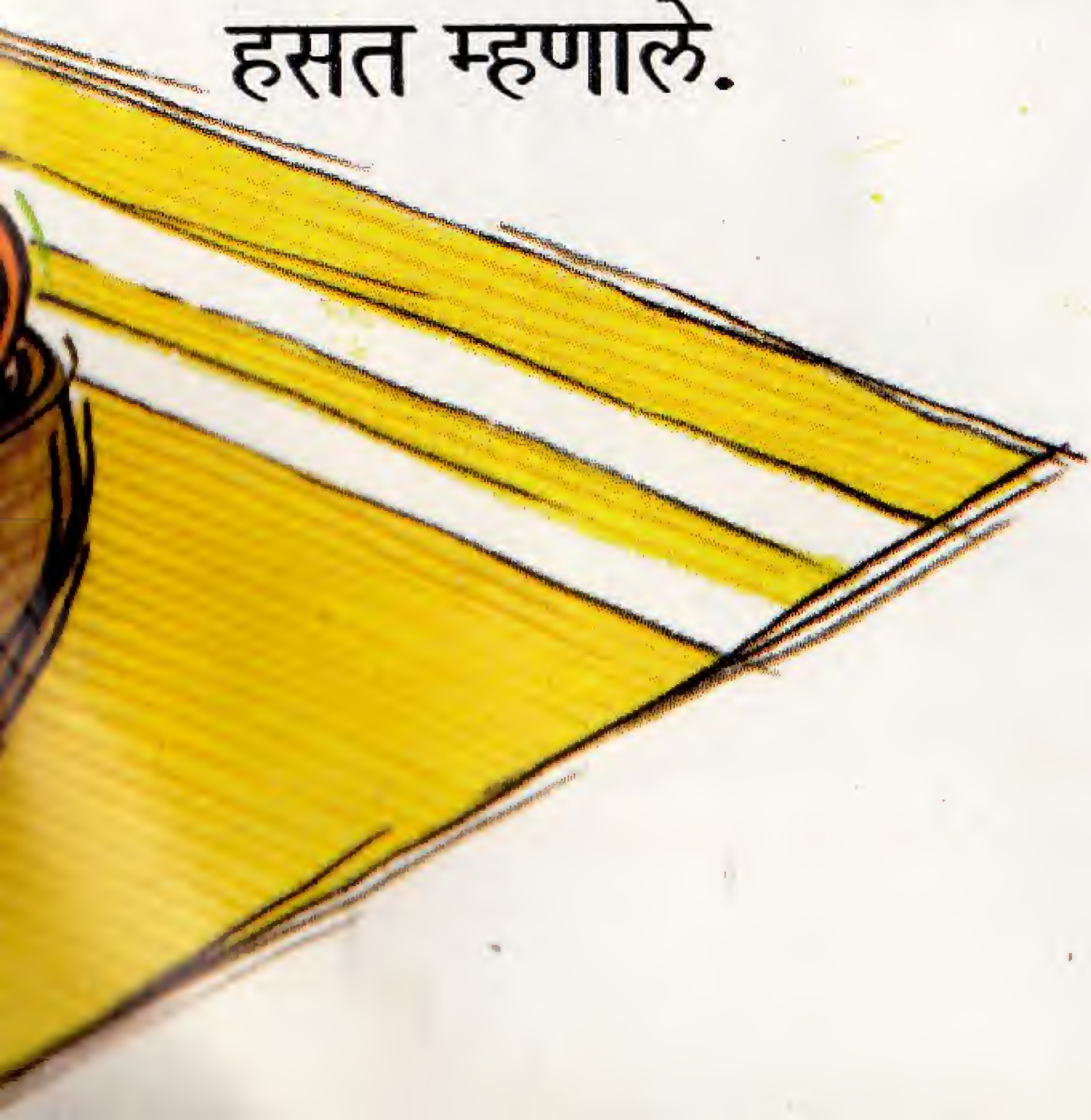
“म्हणून तर रामभाऊच्या घरी त्याच्या लग्नात आंब्याच्याच पानांचं तोरण केलं होतं, अन् पाण्याच्या कलशातही आंब्यांची पानं ठेवली होती.”

“अरे, तू विसरलास बघ. आंब्याच्या पानांची पिपाणी करून तू तर बाजाही वाजवतोस,” आजोबा हसत हसत म्हणाले.

आंब्याचं झाड खरंच फार छान असतं आजोबा. आपण आपल्या अंगणात नक्की आंब्याचं झाड लावू या.”

“बरंय. मी उद्याच तुझ्यासाठी आंब्याचं रोपटं घेऊन येईन.”

दुसऱ्या दिवशी सकाळी सकाळी आजोबा आंब्याचं रोप घेऊन आले. दारातूनच

त्यांनी आवाज दिला, “मोहन, तुझ्यासाठी आंब्याचं रोप आणलंय. हे रोप मोठं होऊन जेव्हा झाड होईल तेव्हा यावर पोपट, कोकिला, मैना अन् न जाणो किती कुठली कुठली पाखरं येतील.”

“वा! मग तर फारच मज्जा येईल. कोकिलेचा आवाज किती गोड असतो!”

“हो, मोहन, झाडं माणसांचे अन् पक्ष्यांचे खरेखुरे मित्र असतात. पक्षी तर झाडावरच घरटी करतात.”

“आजोबा, झाडांना बोलता येत नाही. मग ते आपले मित्र कसे होणार?”

“बघ बाळा, तुझे मित्र तुला जशी मदत करतात, तशीच झाडं तुझ्याशी काही न बोलताही तुला मदत करतात.”

“ते कसं काय आजोबा?”

“ही गोष्ट नीट समजून घे बरं का. झाडं वातावरणातून विषारी कार्बन डाय-ऑक्साईड वायू घेतात आणि आपल्याला शुद्ध हवा म्हणजे ऑक्सिजन देतात. ऑक्सिजन म्हणजे प्राणवायू. तो नसला तर आपल्याला श्वास घेता येत नाही, म्हणजेच आपण जिवंत राहू शकत नाही.”

“म्हणजे झाडं किती चांगली असतात. पण एक गोष्ट कळत नाही. तरीही लोक झाडं का तोडतात बरं?”
मोहननं निरागसपणे विचारलं.

“पैशाची हाव सुटते ना. त्यांना हे कळत नाही की झाडाची तोड केल्यानं वातावरणात विषारी वायूचं प्रमाण वाढत जातं.”

“मला कळलं आजोबा. झाडं आपले अगदी खरेखुरे मित्र आहेत.”

“हे बघ, लावलं आंब्याचं रोप,” म्हणत आजोबांनी रोपाभोवती आळं करून त्यात थोडं पाणी घातलं.”

“आजोबा, आता मी रोपाला रोज पाणी देत जाईन. याला आंबे लागले की आपण दोघं पोटभर खाऊ.”

“माझ्या बाळा, कदाचित तुझे आजोबा आंबे खायला नसतील, पण तुला गोड गोड आंबे नक्कीच मिळतील.”

“का बरं आजोबा? तुम्ही का नाही खाणार आंबे?”

“अरे, तुझ्या आजोबांचं आता वय झालंय. पण माझी भेट मात्र तुला नेहमीच मिळत राहील.”

“नाही आजोबा, तुम्ही नक्कीच आंबे खाल.” आजोबांनी मायेनं मोहनच्या केसांतून हात फिरवला. “देव तुला सुखी ठेवो. आपल्या आजोबांना जीव लावतोस तसाच या झाडालाही जीव लाव बरं बाळा,” आजोबांनी आशीर्वाद दिला.

असेच किती दिवस गेले. मोहन नेमानं आंब्याच्या रोपाला पाणी देत असे. रोप हळूहळू झाडाचं रूप घेऊन वाढू लागलं. त्याची हिरवी हिरवी पानं सगळ्यांनाच आवडत. काही काळानं आंब्याला मोहोर आला. कोकिळा आंब्याच्या झाडावर येऊन 'कुहू' 'कुहू' करत गाणी गाऊ लागली. इतरही नाना पाखरांची झाडावर किलबिल सुरू असायची. मोहनला मोठं छान वाटायचं. पण तेवढ्यात देवानं त्याच्या आजोबांना आपल्या घरी बोलावून घेतलं.

आजोबा देवाघरी गेल्यावर मोहन खूप रडला. एवढ्यात त्याला आठवलं की, आजोबा म्हणाले होते, “आपल्या आजोबांना जीव लावतोस तसाच या आंब्याच्या झाडालाही जीव लाव बरं बाळा!”

मोहन आंब्याच्या झाडाखाली बसून अभ्यासाची उजळणी करायचा. त्याला वाटायचं हे नुसतं आंब्याचं झाड नाही, तर आपल्या माथ्यावर आजोबांची ही सावली आहे. आजोबांनी लावलेल्या झाडाचे

आंबे खातांना मोहनला आजोबांची खूप सय यायची. मोहनची आई म्हणायची, “मोहनला आंबे खातांना पाहून आजोबांचं पोट भरत असेल.”

मोहनच्या बाबांच्या डोक्याला मात्र एक ताप झालेला होता. आंब्याच्या झाडाला फळं धरली की बाहेरची मुलं यायची. दगड मारून कैऱ्या पाडायचे उद्योग करायची. एके दिवशी घराच्या खिडकीची काच फुटली. काही दिवसांनी मोहनच्या आईच्या कपाळाला दगड लागून खोक पडली. रोजच्या या कटकटींनी त्रासून जाऊन मोहनच्या बाबांनी आंब्याचं झाड तोडून टाकायचं ठरवलं. आई पण म्हणाली, “आंब्याच्या लाकडापासून घरात बऱ्याच गोष्टी करता येतील.”

एक दिवस झाडं तोडणारे कुऱ्हाडी घेऊन आले. मोहन झाड तोडू देईना, “मी हे झाड तोडू देणार नाही. हे आजोबांनी लावलं होतं.”

मोहनला बाबांनी पदोपदी समजावलं, ते म्हणाले,
“मी तुला बाजारातून आंबे आणून देईन. या
झाडामुळं दारंखिडक्याच्या काचा फुटतात. कैरी
तोडायला मारलेल्या दगडामुळं तुझ्याही डोक्याला
एकवार खोक पडली होती. विसरलास का? तुझ्या
आईच्या कपाळाला तर परवाच खोक पडलीय.”

मोहननं धावत जाऊन झाडाला मिठी मारली. तो रडत रडत म्हणाला, “बाबा, हे झाड आजोबांसारखं माझ्यावर माया करतं. हे तोडू नका.”

बाबा हसले. झाडाला काय जीव असतो का? झाड आजोबांसारखं कसं माया करणार?

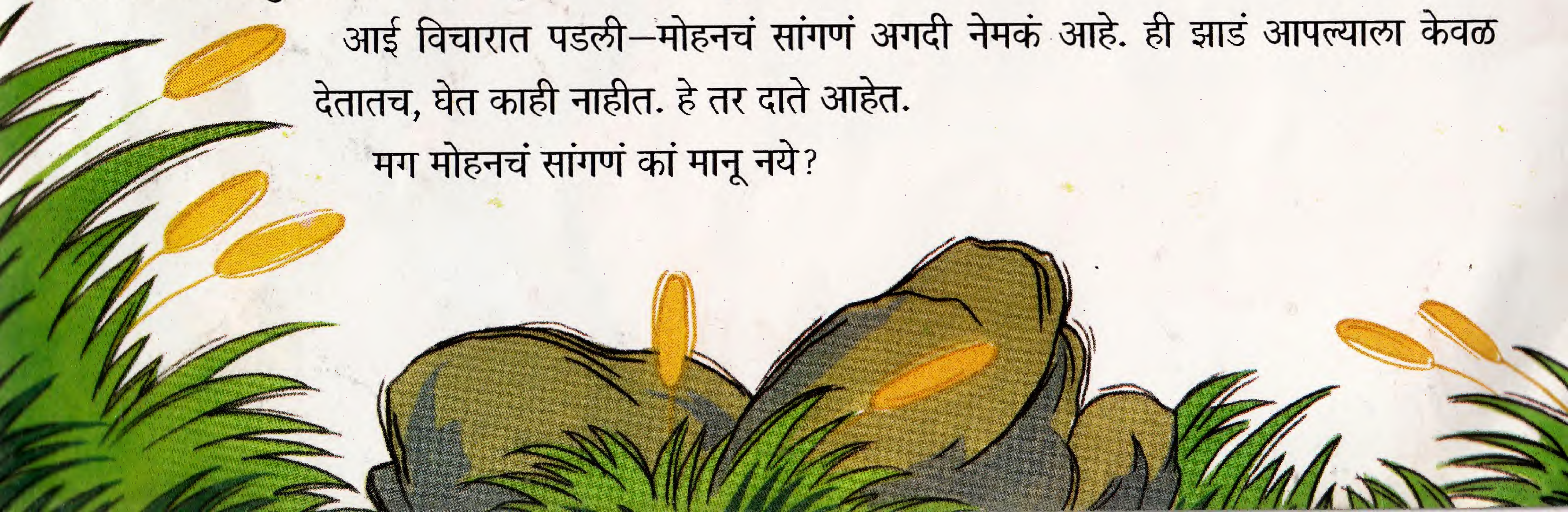
मोहन बोलत राहिला, “झाडाच्या फांद्या हलल्या की मला वाटतं आजोबा माझ्या केसांतून हात फिरवून राहिलेत. झाडावरची पाखरं आजोबांसारखं माझ्याशी बोलतात.”

आईनंही मोहनला समजावून पाहिलं, “बघ बेटा, वेडेपणा करू नये. तू झाडापासून दूर हो.”

“नाही आई. हा आंबा आपला मित्र आहे. सारा विषारी वायू घेऊन हा आपल्याला शुद्ध हवा देतो. गार गार सावली अन् गोड गोड फळं देतो. अन् या बदल्यात आपल्याकडून काहीही घेत नाही.” मोहननं झाडाच्या खोडाला प्रेमानं कुरवाळलं अन् तो हुंदके देत देत रडू लागला.

आई विचारात पडली—मोहनचं सांगणं अगदी नेमकं आहे. ही झाडं आपल्याला केवळ देतातच, घेत काही नाहीत. हे तर दाते आहेत.

मग मोहनचं सांगणं कां मानू नये?

एवढ्यात शेजारच्या गंगाकाकू आल्यात. आपल्या मुलीच्या लग्नात त्यांना आंब्याच्या पानांचं तोरण बांधायचं होतं. त्यांना आंब्याची पानं हवी होती.

मोहन आईला म्हणाला, “बघ आई, आंब्याच्या झाडाचा एकूण एक भाग कामी येतो. लाकडापासून टेबलखुर्ची बनते, आनंद साजरा करायला पानांची सजावट होते. पाखरं अन् माणसं याची गोड फळं खातात. हे आंब्याचं झाड आपल्याला शुद्ध हवा तर देतंच, पण गार सावलीही देतं.”

“अगदी बरोबर बोललास मोहन. मी नाही आता आंब्याचं झाड कापू देणार. एवढंच काय, आपण पेरू अन् लीचीचीही झाडं अंगणात लावू.”

“हो बाळा आमचं चुकलंय. झाडं खरोखर आपले मित्र आहेत. आम्ही झाडांना जीव लावायला हवा.” आता बाबांनीही मोहनचं सांगणं ऐकलं. आंब्याचं झाड तोडायच्या विचाराचा त्यांना पश्चातापही झाला. खरं तर झाड कापायच्या विचारानं तेही अनमनले होते, पण ते रोजच्या कटकटींनी कावून गेले होते.

“आमच्या पुस्तकात लिहिलंय की, झाडांमुळं पाऊस यायला मदत होते, अन् पूर रोखण्यातही झाडांची मदत होते. म्हणून झाडतोडीत काही हशील नाही.” आईबाबांनी आपलं ऐकलं म्हणून मोहन खूप आनंदला होता.

“पुस्तकात अगदी बरोबर लिहिलंय मोहन. आता आम्ही झाडं तोडायची घोडचूक करणार नाही. झाडांशी प्रेमाची सोयरीकच जोडायला हवी.”

“म्हणून तर मी आंब्याच्या झाडाला आपले आजोबा मानतो.”

“अगदी लाखमोलाचं बोललास मोहन. तुझे आजोबा आशीर्वाद म्हणून तुला हे झाड देऊन गेलेत. याच्या गोड गोड फळांत तुझ्या आजोबांची माया दडलीय.”

“माझी छानी आई! माझे छान छान बाबा. मोहनने आपल्या आईचे हात ओंजळीत घेऊन चुंबले. आणि डोळे पुसून तो खेळायला निघून गेला. आंब्याच्या झाडावर कोकिलाही आनंदाचे गाणे गाऊ लागली—कुहू...कुहू...!

8141

महाराष्ट्र बालभवन

रु. 18.00 ISBN 978-81-237-4923-5

नेशनल बुक ट्रस्ट, इंडिया